



اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران



گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته سوم دی ۱۴۰۴

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۴/۶۱۳۶۴

تاریخ انتشار: دی ۱۴۰۴

فهرست

- مقدمه ۱
۱. میعانات گازی ۱
۲. وکیوم باتوم ۱
۳. روغن پایه ۳
- ۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول ۳
- ۳-۲. روغن پایه؛ نفت پارس ۵
- ۳-۳. روغن پایه؛ نفت سپاهان ۶
۴. اسلاک واکس ۷
- ۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول ۷
- ۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران ۷
- ۴-۱-۲. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان ۸
- ۴-۲. اسلاک واکس؛ نفت پارس ۱۰
- ۴-۳. پارافین واکس؛ نفت سپاهان ۱۱
- جمع‌بندی ۱۲

مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک واکس/پارافین واکس در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

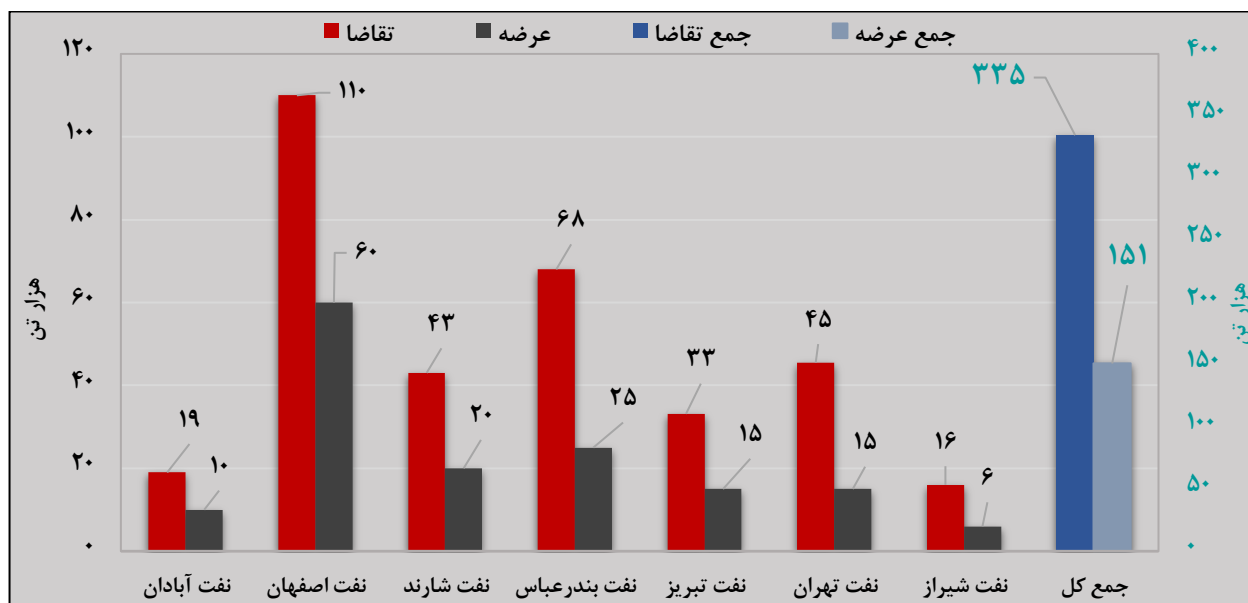
۱. میعانات گازی

میعانات گازی طی هفته سوم دی ۱۴۰۴ توسط هیچ تولیدکننده و عرضه‌کننده‌ای در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم در هفته سوم دی‌ماه سال ۱۴۰۴ توسط هفت پالایشگاه از جمله، نفت آبادان، نفت اصفهان، نفت امام خمینی (ره) شازند، نفت بندرعباس، نفت تبریز، نفت تهران و نفت شیراز در بورس کالای ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای این محصول را در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. همانطور که می‌بینیم، در هفته مورد بررسی بیشترین تقاضای ثبت شده در بورس کالای ایران برای وکیوم باتوم تولیدی دو شرکت پالایش نفت اصفهان (معادل ۱۱۰ هزار تن) و پالایش نفت بندرعباس (معادل ۶۸ هزار تن) است. همچنین، در هفته مذکور، شرکت نفت اصفهان با عرضه ۶۰ هزار تن و شرکت نفت بندرعباس با عرضه ۲۵ هزار تن بیشترین حجم عرضه وکیوم باتوم را به خود اختصاص داده‌اند، در حالی که شرکت نفت شیراز تنها ۶ هزار تن عرضه داشته که کمترین میزان عرضه در میان پالایشگاه‌ها محسوب می‌شود. عرضه‌ی هر هفت شرکت تولیدکننده این محصول در بورس کالا طی بازه‌ی مورد بررسی، به‌طور قابل‌توجهی کمتر از میزان تقاضای ثبت‌شده است. در این میان، پالایش نفت اصفهان با اختلافی معادل ۵۰ هزار تن بین عرضه و تقاضای وکیوم‌باتوم، بیشترین فاصله را ثبت کرده؛ درحالی‌که پالایش نفت آبادان با اختلافی معادل ۹ هزار تن، کمترین فاصله عرضه و تقاضا را در میان شرکت‌های پالایشی در هفته‌ی سوم دی‌ماه به خود اختصاص داده است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴

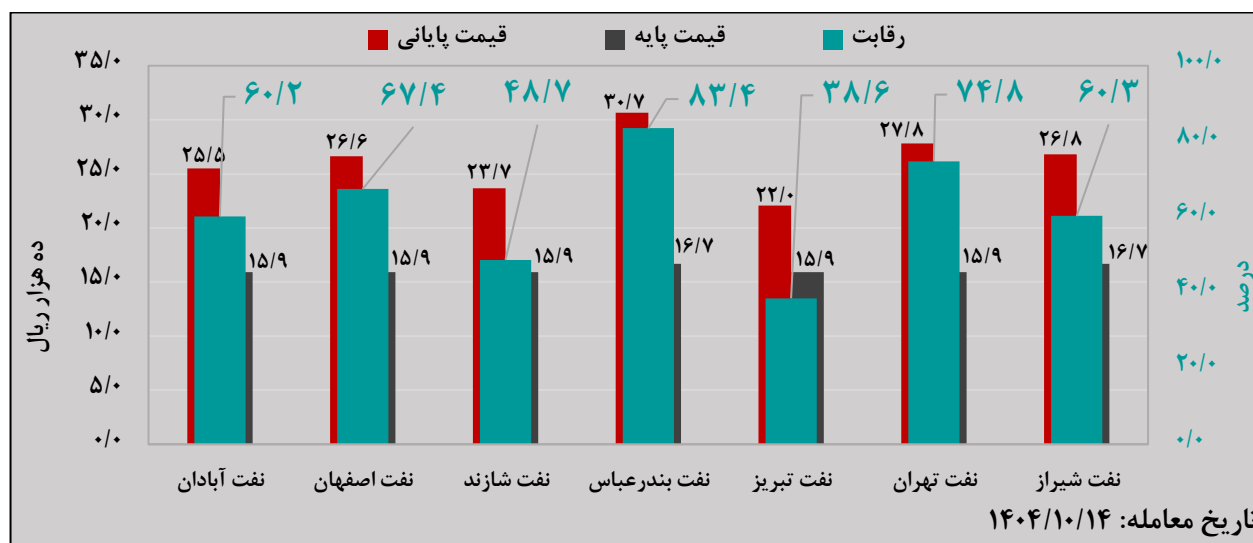


مأخذ: بورس کالای ایران.

در کنار نگاه به عملکرد تفکیکی برای هر هفت پالایشگاه، نگاه به مجموع عرضه و تقاضای این پالایشگاه‌ها نشان می‌دهد که عرضه وکیوم باتوم پالایشگاهی ۱۸۴ هزار تن کمتر از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول در بورس کالای ایران در هفته یادشده بوده است. همچنین، علاوه بر بررسی وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم در بورس کالا برای هفته سوم دی‌ماه، وضعیت رقابت بر سر قیمت پایانی در معاملات انجام‌شده در بورس کالا نیز در ادامه ارائه می‌شود.

میزان رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم معامله شده‌ی هفت شرکت یادشده در بورس کالا برای هفته سوم دی‌ماه در شکل زیر نمایش داده شده است. قیمت‌های پایانی معاملات وکیوم باتوم این شرکت‌ها در هفته‌ی سوم دی، با رقابتی قابل توجه نسبت به قیمت‌های پایه ثبت شده‌اند.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

بررسی شکل فوق نشان می‌دهد که در هفته سوم دی‌ماه، تمامی هفت تولیدکننده و کیوم باتوم پالایشگاهی رقابت قیمتی بالایی را تجربه کرده‌اند و بیشترین رقابت قیمتی مربوط به شرکت پالایش نفت بندرعباس و معادل ۸۳/۴ درصد و کمترین میزان رقابت بر سر قیمت پایانی و کیوم باتوم تولیدی شرکت پالایش نفت تبریز و معادل ۳۸/۶ درصد بوده است. در نهایت، نتایج بررسی بازار و کیوم باتوم پالایشگاهی در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که این بازار با عدم توازن قابل توجهی میان عرضه و تقاضا مواجه بوده است؛ به گونه‌ای که مجموع عرضه هفت پالایشگاه عرضه‌کننده، حدود ۱۸۴ هزار تن کمتر از تقاضای ثبت شده برای این محصول بوده است. اگرچه پالایش نفت اصفهان و بندرعباس بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده‌اند، اما همین دو پالایشگاه نیز به دلیل تقاضای بالا، بیشترین فاصله میان عرضه و تقاضا را ثبت کرده‌اند، در حالی که پالایش نفت آبادان کمترین شکاف عرضه و تقاضا را تجربه کرده است. این کمبود عرضه در سطح بازار به شکل گیری رقابت قیمتی معنادار در تمامی معاملات انجام شده انجامیده و همه تولیدکنندگان با افزایش قیمت پایانی نسبت به قیمت پایه مواجه شده‌اند؛ به طوری که بیشترین رقابت قیمتی مربوط به پالایش نفت بندرعباس و کمترین آن متعلق به پالایش نفت تبریز بوده است. در مجموع، شرایط معاملاتی هفته مورد بررسی بیانگر تداوم فشار تقاضا و نقش محدودیت عرضه در تشدید فضای رقابتی بازار و کیوم باتوم است.

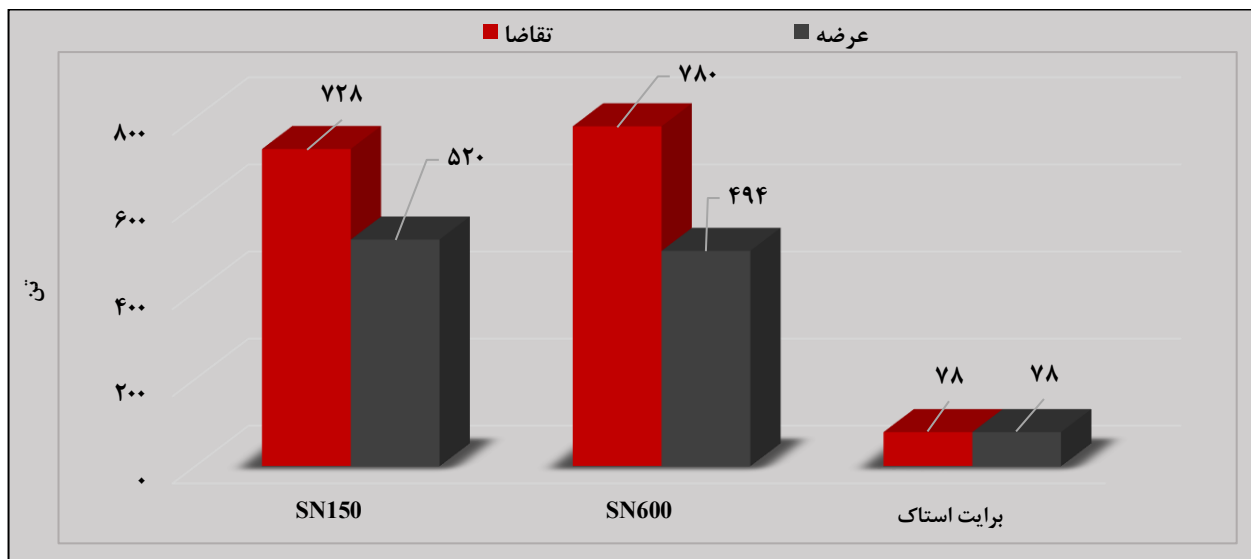
۳. روغن پایه

روغن پایه هفته سوم دی ۱۴۰۴ توسط سه تولیدکننده، نفت ایرانول (آبادان و تهران)، نفت پارس و نفت سپاهان در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته سوم دی‌ماه نفت ایرانول تهران و آبادان سه نوع روغن پایه در بورس کالای ایران عرضه کردند که عبارت است از: روغن پایه SN150 (نفت ایرانول آبادان) و SN500 و برای استاک (نفت ایرانول تهران). وضعیت عرضه و تقاضای محصولات روغن پایه نفت ایرانول در شکل زیر قابل مشاهده است. در هفته مذکور این مجموعه همواره برای دو گرید SN150 و SN600 عرضه‌ای کمتر از تقاضا داشته؛ به طوری که اختلاف عرضه و تقاضای روغن پایه‌های SN150 و SN600 ایرانول در بورس کالا به ترتیب به میزان ۲۰۸ و ۲۸۶ تن بوده است. در حالی که دو محصول پیشین با عرضه‌ای کمتر از تقاضا مواجه بودند، عرضه‌ی برای استاک این شرکت در بورس کالای ایران در هفته یادشده متناسب با تقاضای ثبت شده تنظیم شده است.

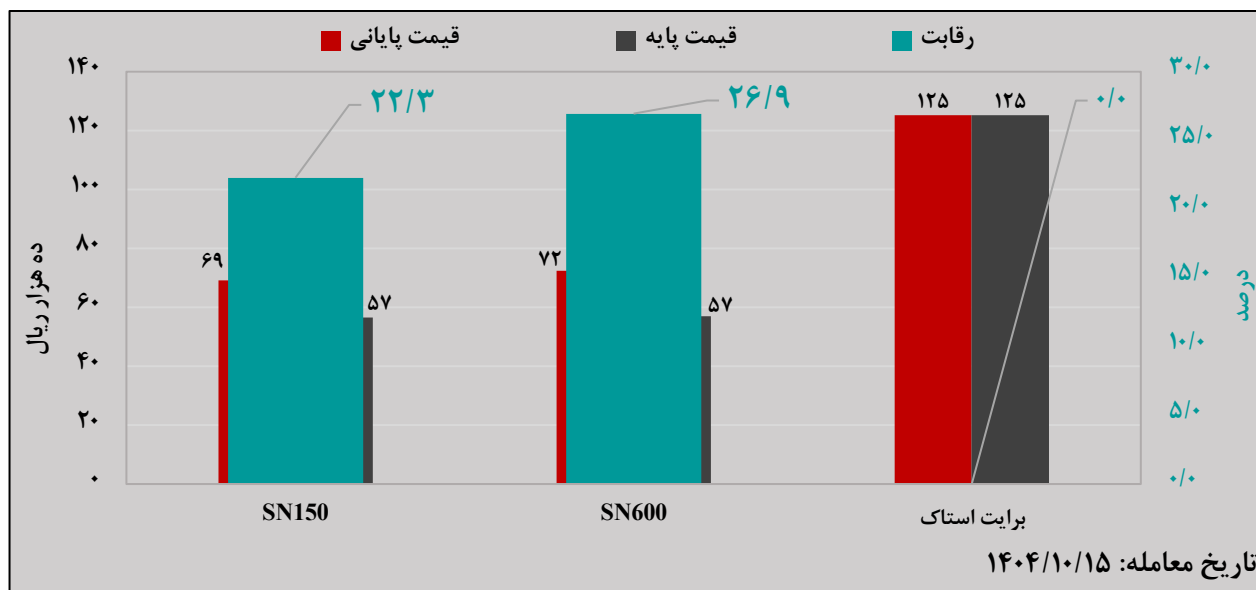
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران و آبادان)؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی‌های قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه عرضه محصولات روغن پایه شرکت نفت ایرانول نشان می‌دهد که دو نوع روغن پایه SN150 و SN600 عرضه شده در بورس کالا طی هفته سوم دی ۱۴۰۴ همواره با رقابت قیمتی معامله شده‌اند؛ به‌طوری‌که روغن پایه SN600 و SN150 نفت ایرانول آبادان با رقابت قیمتی به ترتیب به میزان ۲۲/۳ و ۲۶/۹ درصد در تک نوبت عرضه در هفته سوم دی‌ماه معامله شده است. با این حال، برای روغن پایه برایت استاک ایرانول تهران قیمتی پایانی با قیمت پایه عرضه در تک نوبت هفته مذکور یکسان بوده است و معامله روغن پایه برایت استاک بدون رقابت قیمتی انجام شده است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت ایرانول؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



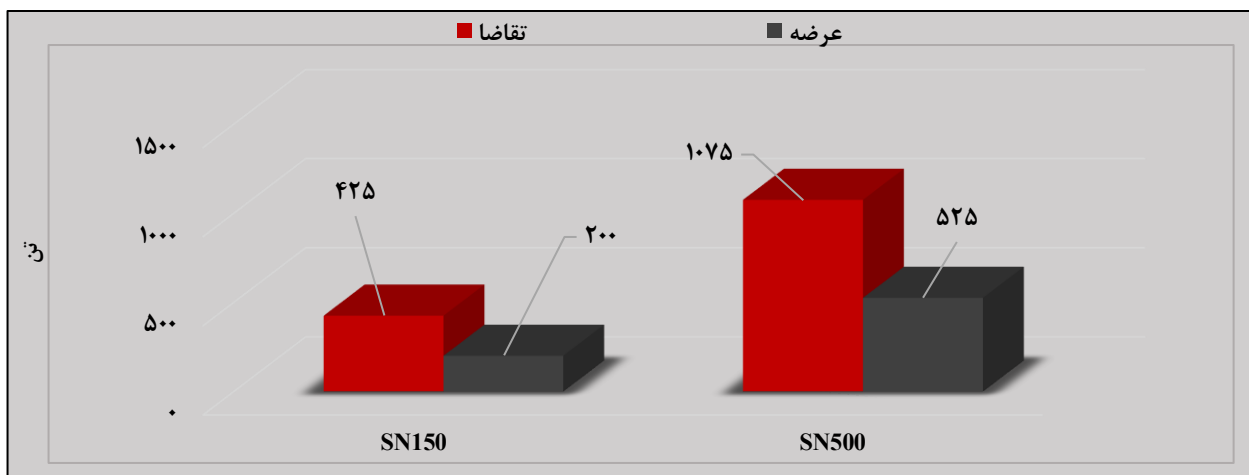
تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۳. روغن پایه؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ دو نوع روغن پایه، SN150 و SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که مشاهده می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته سوم دی‌ماه برای محصولات نفت پارس (SN150 و SN500) در بورس کالا بیش از میزان عرضه‌ی آن‌ها (به ترتیب به میزان ۲۲۵ و ۵۵۰ تن) بوده است؛ یعنی تقاضای ثبت‌شده بیش از دوبرابر حجم عرضه دو نوع روغن پایه تولیدی شرکت نفت پارس در بورس کالا.

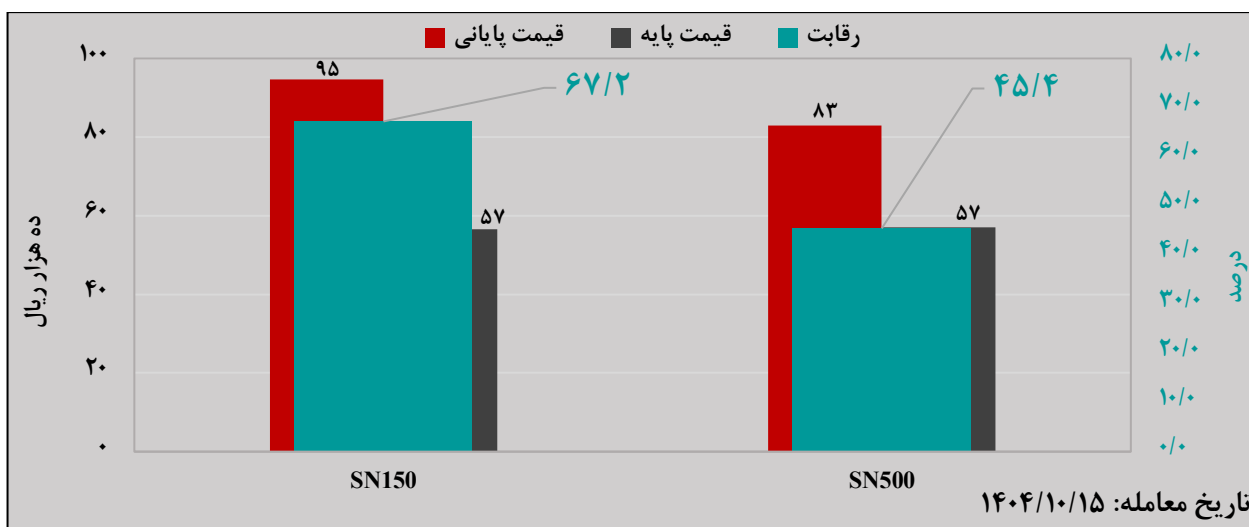
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که هر دو نوع روغن پایه معامله شده در بورس کالا با رقابت قیمتی مواجه بوده‌اند؛ به‌طوری‌که این رقابت قیمتی برای SN150 معادل ۶۷/۲ درصد بوده که عدد قابل توجهی است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



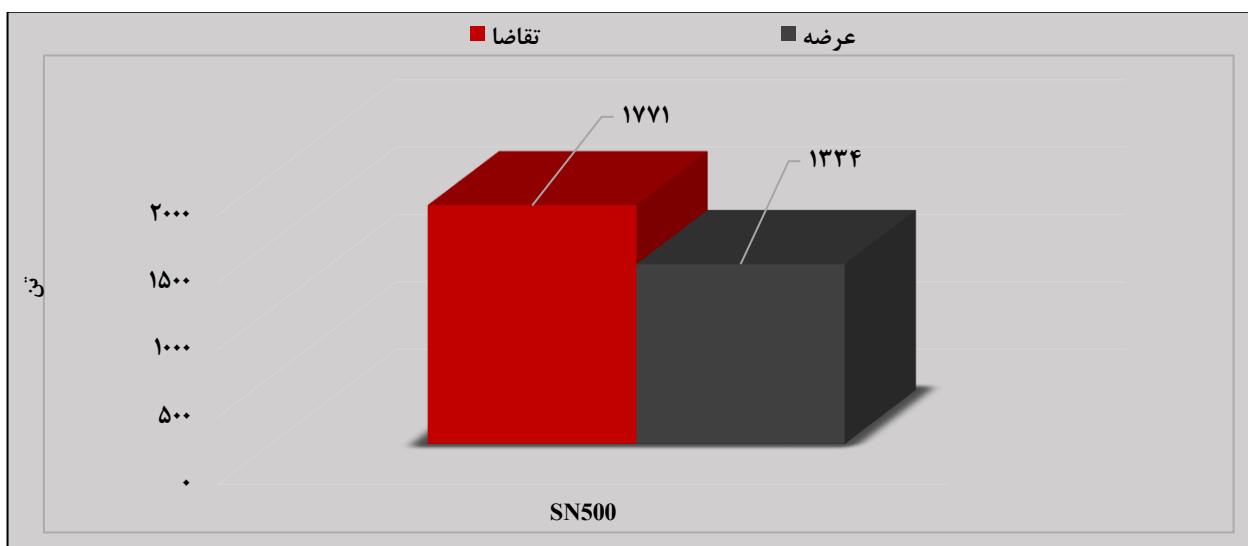
تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۳. روغن پایه؛ نفت سپاهان

این مجموعه در هفته سوم دی‌ماه سال جاری تنها یک نوع روغن پایه SN500 را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که در نمودار زیر وضعیت عرضه و تقاضای آن در بورس کالا قابل مشاهده است. این محصول در بازه‌ی مذکور ۴۳۷ تن کمتر از تقاضای ثبت‌شده در بورس کالا عرضه شده است.

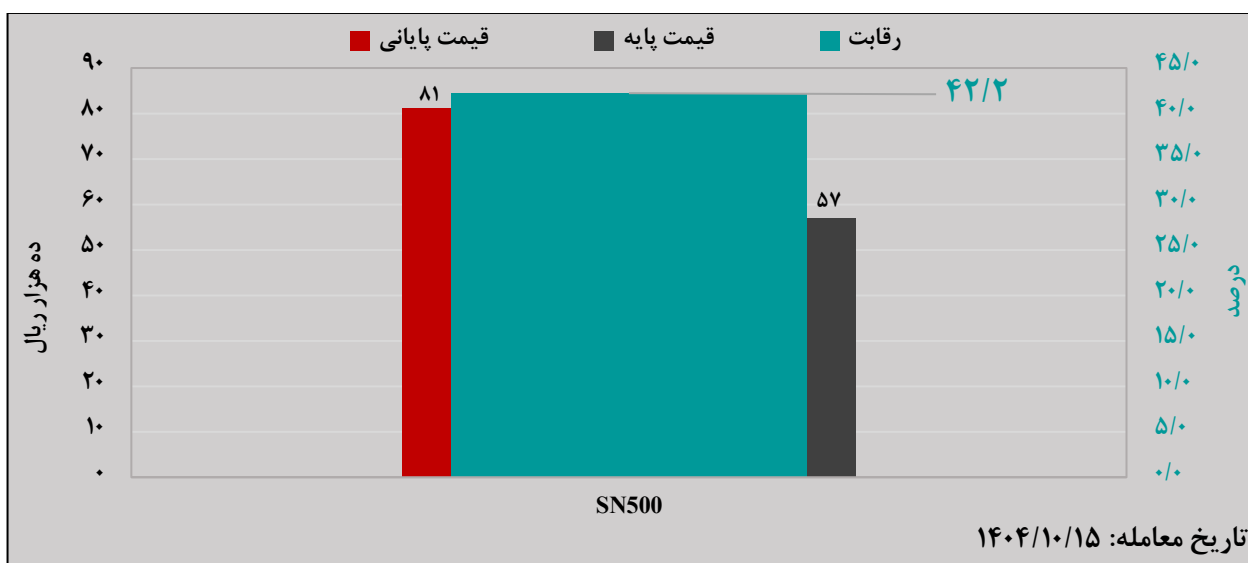
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN500 این شرکت در بورس کالا طی هفته مذکور نشان می‌دهد که تک روغن پایه‌ی عرضه‌شده توسط مجموعه نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده رقابت قیمتی قابل توجهی به اندازه ۴۲/۲ درصد تجربه کرده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN500 شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

بررسی معاملات روغن پایه در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که بازار این محصول در اغلب گریدها با عدم توازن معنادار میان عرضه و تقاضا مواجه بوده است؛ به‌گونه‌ای که تقاضای ثبت‌شده برای اکثر گریدهای عرضه‌شده توسط سه تولیدکننده اصلی، به‌ویژه در محصولات SN150 و SN500، به‌مراتب بیش از حجم عرضه بوده و این وضعیت به شکل‌گیری رقابت قیمتی در اغلب معاملات انجامیده است. نفت ایرانول در گریدهای پرتقاضای خود با کسری عرضه و رقابت قیمتی قابل توجه مواجه بوده، در حالی که عرضه متعادل برای استاک منجر به انجام معامله بدون رقابت شده است. در همین حال، نفت پارس و نفت سپاهان نیز با عرضه محدود در برابر تقاضای فزاینده، رقابت قیمتی معناداری را تجربه کرده‌اند. مجموع این شواهد بیانگر تداوم فشار تقاضا در بازار روغن پایه و نقش تعیین‌کننده محدودیت عرضه در تشدید رقابت قیمتی طی بازه مورد بررسی است.

۴. اسلاک واکس

اسلاک واکس در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ توسط دو تولیدکننده، نفت ایرانول و نفت پارس در بورس کالای ایران عرضه شد. همچنین، عرضه‌ی کالای پارافین واکس نیز توسط نفت سپاهان انجام شد که در ادامه مروری بر عملکرد هر تولیدکننده در این بازه خواهیم داشت.

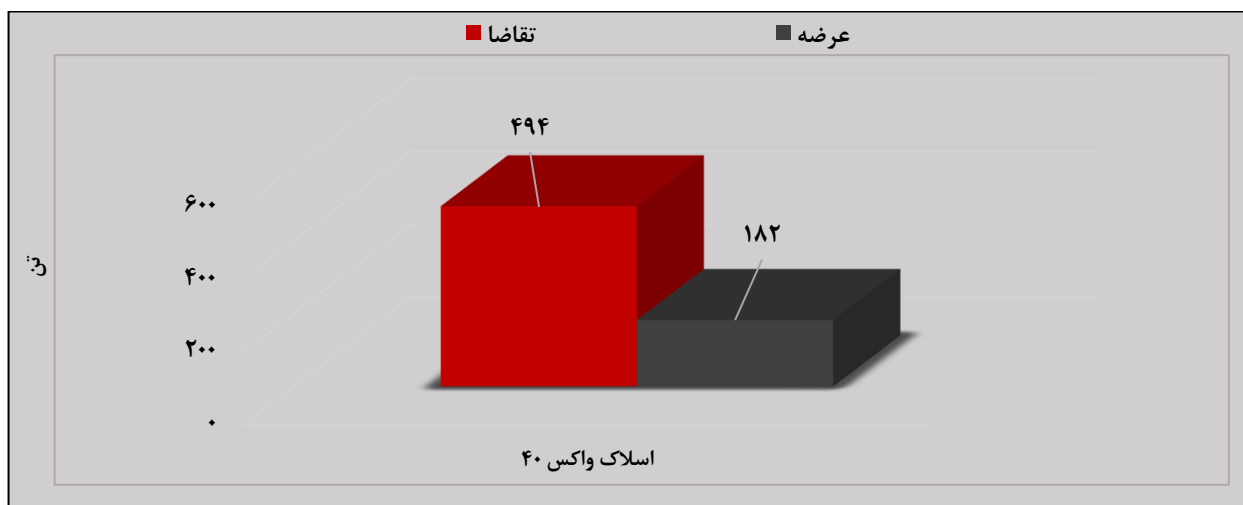
۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول

این مجموعه در هفته سوم دی سال ۱۴۰۴ دو نوع اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد که عبارتند از: اسلاک واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان و اسلاک واکس ۴۰ نفت ایرانول تهران. در ادامه وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس و رقابت قیمتی آنها برای دو شرکت نفت ایرانول تهران و نفت ایرانول آبادان به صورت جداگانه ارائه خواهد شد.

۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران

نفت ایرانول تهران در هفته سوم دی‌ماه سال جاری تنها یک نوع اسلاک واکس در بورس کالا عرضه کرد که پیش‌تر به آن اشاره کردیم. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای اسلاک واکس یادشده در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور آمده است. مطابق با این شکل، در هفته مورد بررسی تقاضا برای تک نوع اسلاک واکس تولیدی شرکت نفت ایرانول تهران در بورس کالا بیش از میزان عرضه آن بوده است. اسلاک واکس ۴۰ با فاصله‌ای معادل ۳۱۲ تن میان عرضه و تقاضا مواجه بوده؛ به‌گونه‌ای که حجم عرضه در این مورد پاسخگوی تقاضای ثبت‌شده برای آن نبوده است.

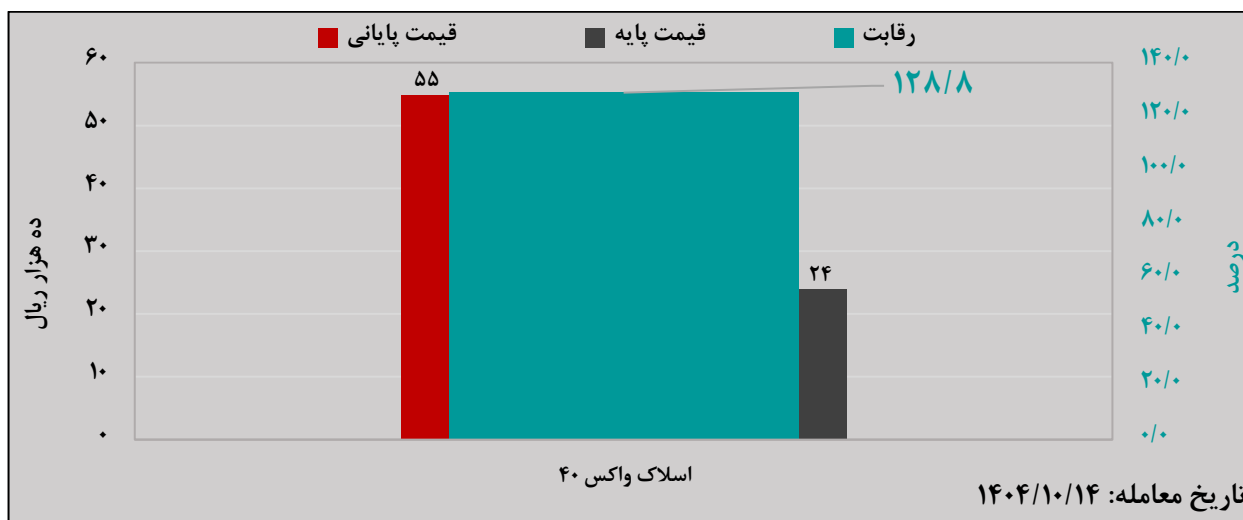
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، شکل زیر نشان‌دهنده میزان رقابت بین قیمت پایانی و قیمت پایه اسلاک واکس معامله شده شرکت نفت ایرانول تهران در بورس کالای ایران است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در طول هفته مذکور قیمت پایانی معامله در تک نوع اسلاک واکس از قیمت پایه آن‌ها بسیار بالاتر بوده‌اند؛ به گونه‌ای که واکس ۴۰ رقابت قیمتی ۱۲۸/۸ درصدی را تجربه کرده است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



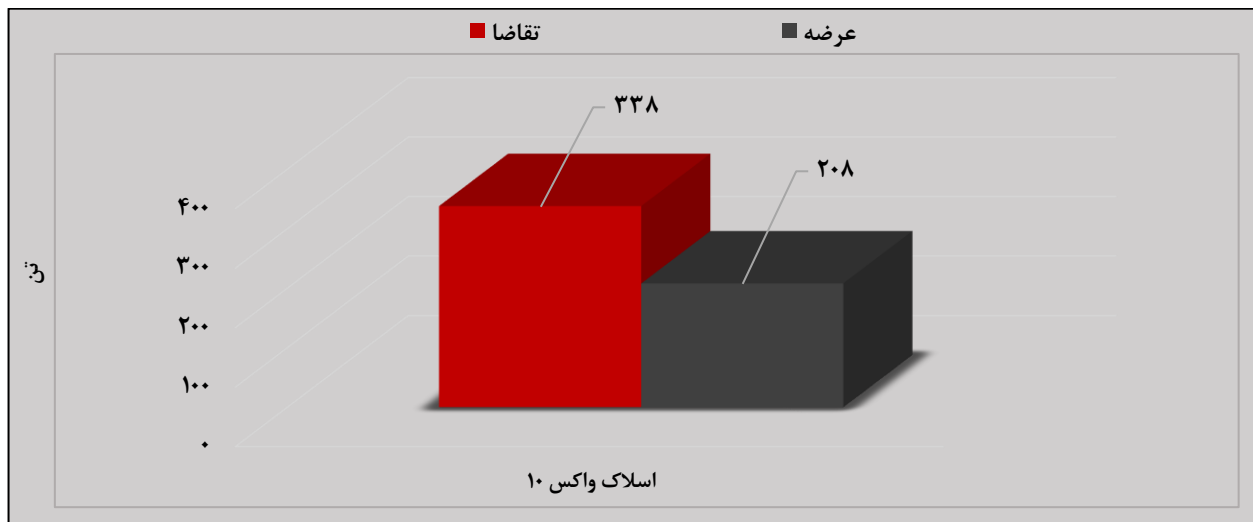
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۱-۴. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان

شرکت نفت ایرانول آبادان در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ تنها یک گرید اسلاک واکس، یعنی اسلاک واکس ۱۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در بازه زمانی یادشده در شکل زیر ارائه شده

است. مطابق با داده‌های شکل، در هفته مورد بررسی میزان تقاضا برای اسلاک واکس ۱۰ تولیدی این شرکت در بورس کالا از حجم عرضه آن فراتر بوده و شکافی معادل ۱۳۰ تن میان عرضه و تقاضا ثبت شده است.

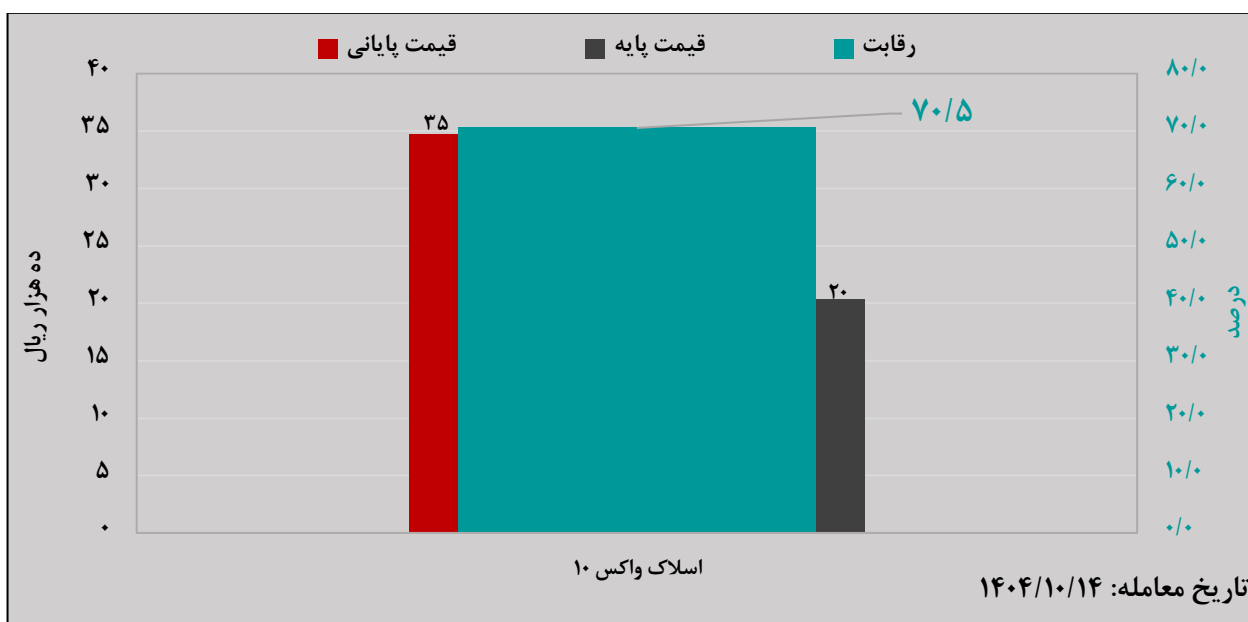
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، میزان رقابت بین قیمت پایانی و پایه برای اسلاک واکس ۱۰ ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، طی تک نوبت عرضه در بورس کالا قیمت پایانی معامله اسلاک واکس ۱۰ در رقابت با قیمت پایه آن با ۷۰/۵ درصد افزایش نسبت به قیمت پایه عرضه به ثبت رسیده است.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴

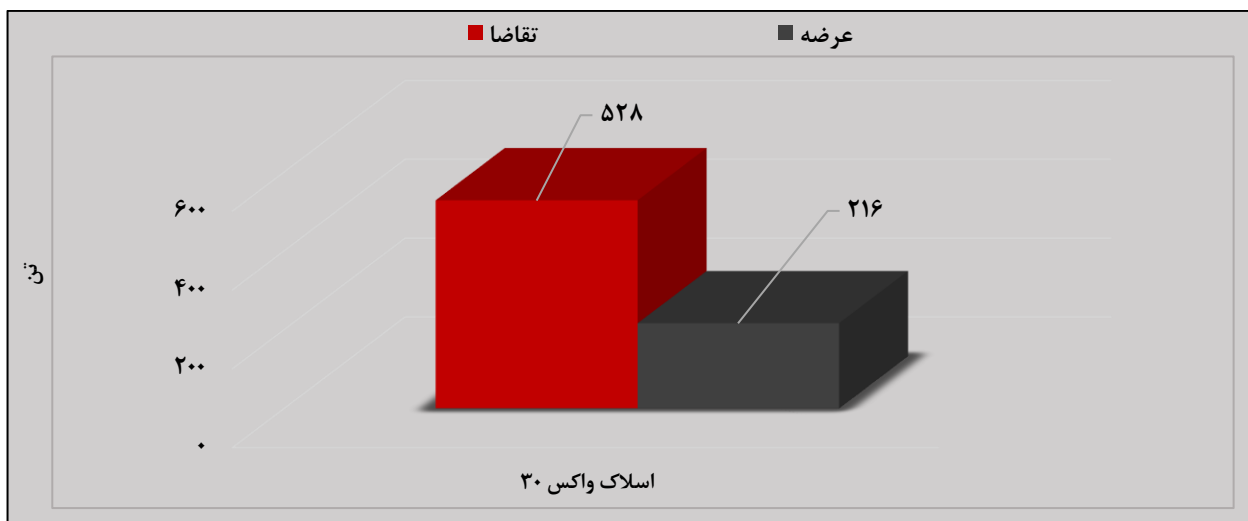


مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۴. اسلاک واکس؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته سوم دی سال ۱۴۰۴ تنها یک نوع اسلاک واکس (اسلاک واکس ۳۰) را در بورس کالای ایران عرضه کرد. شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس یادشده توسط نفت پارس را در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که در هفته سوم دی‌ماه، تقاضا در بورس کالا برای این نوع از اسلاک واکس از عرضه‌ی آن در سامانه یادشده به میزان ۳۱۲ تن بیشتر بوده است؛ یعنی میزان تقاضای ثبت‌شده تقریباً دو و نیم برابر عرضه‌ی آن.

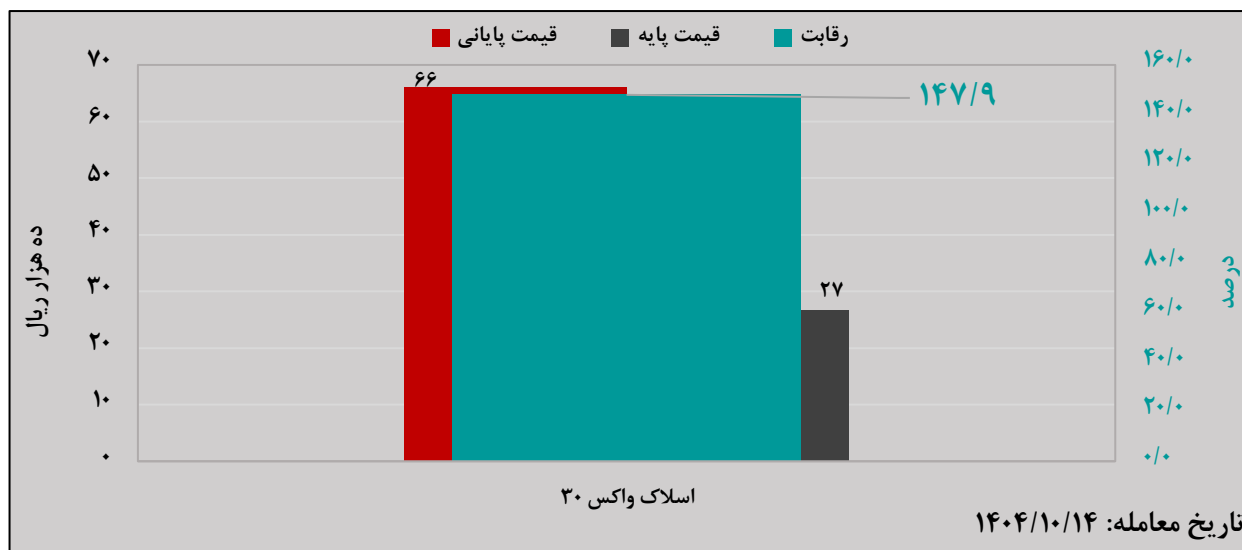
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت پارس؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

مطابق شکل زیر، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه اسلاک واکس ۳۰ در معاملات بورس کالای ایران طی هفته سوم دی‌ماه سال جاری نشان می‌دهد که درصد رقابت قیمتی در تک نوبت معامله این هفته، رقمی بسیار قابل‌توجه و معادل ۱۴۷/۹ درصد بوده است.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ شرکت نفت پارس؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴

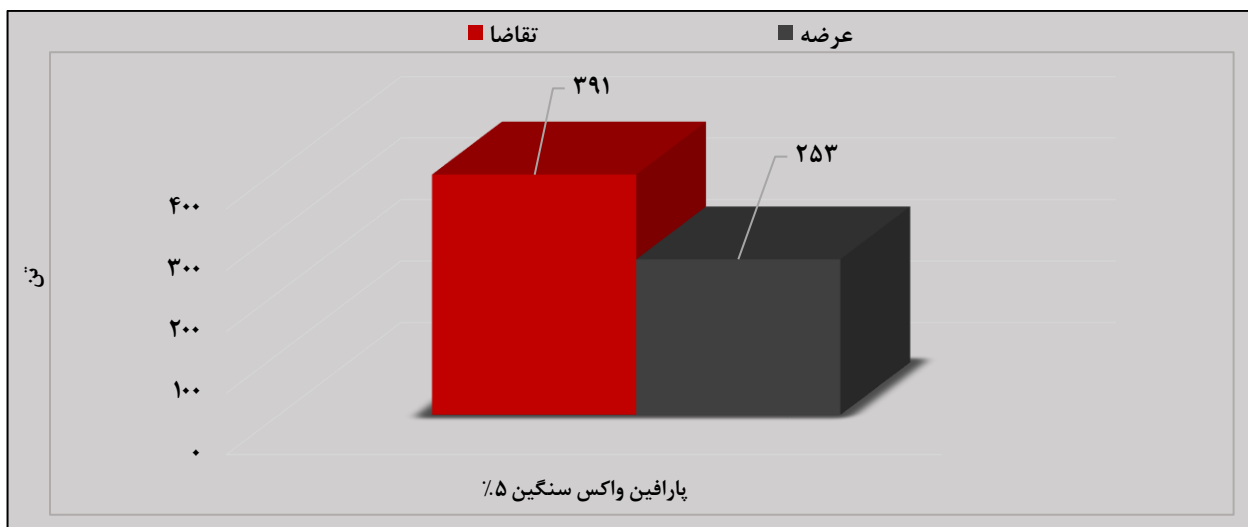


مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. پارافین واکس؛ نفت سپاهان

مجموعه نفت سپاهان در هفته سوم دی ماه سال جاری یک نوع پارافین واکس، پارافین واکس سنگین ۵٪، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای این محصول در بازه یادشده قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، حجم عرضه و تقاضای ثبت شده برای پارافین واکس تولیدی این شرکت متناسب با یکدیگر نبوده و شکاف میان عرضه و تقاضا (کسری عرضه) به میزان ۱۳۸ تن بوده است.

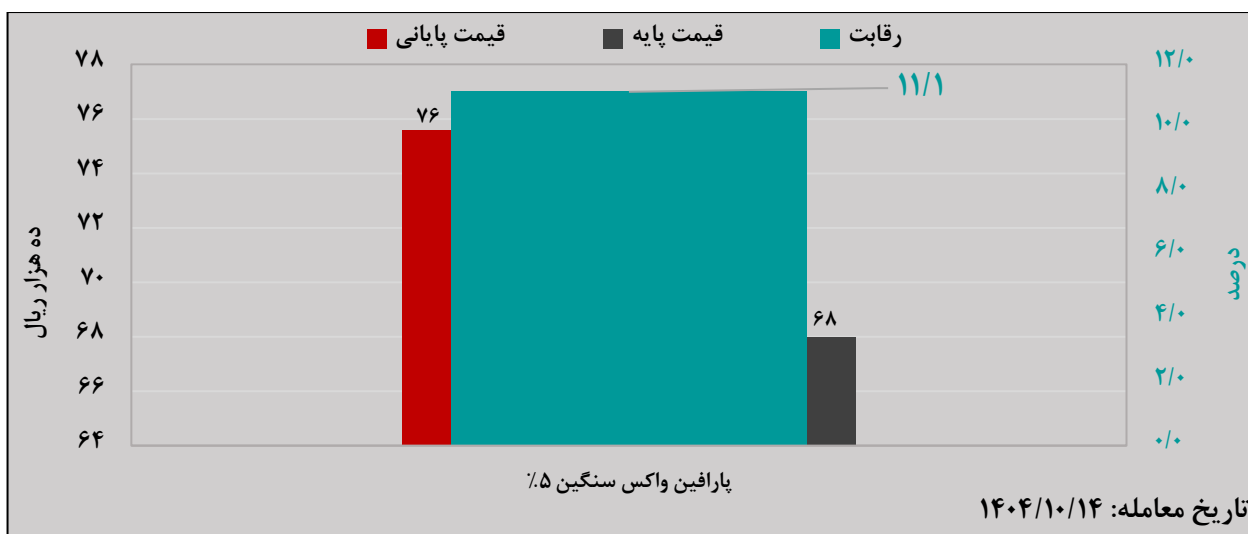
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی میانگین موزون و قیمت پایه عرضه محصول یادشده در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که این نوع از پارافین واکس تولیدی نفت سپاهان طی معامله انجام شده با رقابت قیمتی به میزان ۱۱/۱ درصد مواجه بوده است.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۵٪ شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم دی ۱۴۰۴



مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در نهایت، بررسی معاملات اسلاک واکس و پارافین واکس در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که بازار این محصولات به‌طور کلی با عدم‌توازن معنادار میان عرضه و تقاضا مواجه بوده است؛ به‌گونه‌ای که در تمامی گریدهای اسلاک واکس عرضه‌شده توسط شرکت‌های نفت ایرانول و نفت پارس، حجم تقاضای ثبت‌شده به‌مراتب فراتر از میزان عرضه بوده و این شکاف در برخی موارد به اختلاف‌های قابل‌توجهی انجامیده است. محدودیت عرضه در کنار تقاضای بالا، زمینه‌ساز شکل‌گیری رقابت‌های قیمتی بسیار شدید در معاملات اسلاک واکس شده است؛ به‌ویژه در محصولات نفت پارس و نفت ایرانول تهران که افزایش چشمگیر قیمت‌های پایانی نسبت به قیمت پایه را تجربه کرده‌اند. در بازار پارافین واکس نیز، اگرچه شدت رقابت قیمتی به‌مراتب کمتر از اسلاک واکس بوده، اما کسری عرضه همچنان به ثبت رقابت قیمتی منجر شده است. مجموع این شواهد حاکی از تداوم فشار تقاضا و حساسیت بالای قیمت‌ها نسبت به محدودیت عرضه در بازار واکس‌ها طی هفته مورد بررسی است.

جمع‌بندی

بررسی معاملات چهار محصول راهبردی زنجیره پالایش در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که عملکرد بازار در بورس انرژی و بورس کالای ایران به‌طور معناداری تحت تأثیر وضعیت عرضه قرار داشته است. در اغلب محصولات مورد بررسی، محدودیت یا توقف عرضه در کنار تقاضای فعال، منجر به عدم‌توازن ساختاری در بازار و بروز رقابت قیمتی شده است. شدت این عدم‌توازن و پیامدهای قیمتی آن، بسته به ماهیت محصول، تعداد عرضه‌کنندگان و درجه تمرکز بازار متفاوت بوده، اما در مجموع بیانگر استمرار فشار تقاضا و حساسیت بالای قیمت‌ها نسبت به کفایت عرضه است.

۱. میعانات گازی

در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴، هیچ‌گونه عرضه‌ای از سوی تولیدکنندگان میعانات گازی در بورس انرژی ایران انجام نشد. این عدم عرضه، عملاً امکان ارزیابی وضعیت تعادل بازار، رفتار تقاضا و سازوکار کشف قیمت را در این هفته سلب کرده و می‌تواند به‌عنوان نشانه‌ای از وقفه در عرضه یا اولویت‌دهی به مسیرهای خارج از بورس تلقی شود. تداوم چنین وضعیتی، در صورت تکرار، می‌تواند شفافیت بازار و کارکرد بورس انرژی در این محصول راهبردی را با چالش مواجه کند.

۲. وکیوم باتوم

بازار وکیوم باتوم در هفته مورد بررسی با مشارکت هفت پالایشگاه فعال بود، اما علی‌رغم تنوع عرضه‌کنندگان، با عدم‌توازن قابل‌توجه میان عرضه و تقاضا مواجه شد. مجموع عرضه ثبت‌شده به‌طور محسوسی کمتر از تقاضای موجود در بازار بود که این شکاف، به‌ویژه در پالایشگاه‌های بزرگ‌تر نظیر نفت اصفهان و بندرعباس، برجسته‌تر دیده می‌شود. پیامد مستقیم این کسری عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی معنادار در تمامی معاملات و افزایش قیمت‌های پایانی نسبت به قیمت‌های پایه بوده است. در مجموع، بازار وکیوم باتوم در این هفته نمونه‌ای روشن از اثر محدودیت عرضه بر تشدید رقابت و فشار قیمتی در بورس کالا را به نمایش گذاشته است.

۳. روغن پایه

بررسی معاملات روغن پایه نشان می‌دهد که این بازار نیز در اغلب گریدها با فشار تقاضا و کسری عرضه مواجه بوده است. سه تولیدکننده اصلی (نفت ایرانول، نفت پارس و نفت سپاهان) در گریدهای پرتقاضا، به‌ویژه SN500 و SN150، نتوانسته‌اند عرضه‌ای متناسب با سطح تقاضا ارائه دهند که نتیجه آن، شکل‌گیری رقابت قیمتی در اکثر معاملات بوده است. تنها استثنا، برای استاک نفت ایرانول تهران بوده که به دلیل تنظیم متعادل عرضه، بدون رقابت قیمتی معامله شده است. این الگو نشان می‌دهد که در بازار روغن پایه، تنظیم دقیق عرضه می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در مهار نوسانات قیمتی و کاهش شدت رقابت داشته باشد.

۴. اسلاک واکس و پارافین واکس

بازار اسلاک واکس در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴ یکی از متلاطم‌ترین بخش‌های بازار محصولات پالایشی بوده است. تمامی گریدهای عرضه‌شده توسط نفت ایرانول و نفت پارس با کسری عرضه مواجه شده و در نتیجه، رقابت‌های قیمتی بسیار شدید، به‌ویژه در اسلاک واکس‌های نفت پارس و نفت ایرانول تهران، شکل گرفته است. شدت رقابت قیمتی در برخی معاملات به سطوحی بی‌سابقه رسیده که بیانگر حساسیت بالای این بازار به محدودیت عرضه است. در بازار پارافین واکس نیز اگرچه شدت رقابت کمتر از اسلاک واکس بوده، اما کسری عرضه همچنان منجر به افزایش قیمت‌های پایانی شده است. مجموع این شواهد، بیانگر شکنندگی بالای بازار واکس‌ها در برابر هرگونه محدودیت عرضه است.

در مجموع، نتایج این گزارش نشان می‌دهد که در هفته سوم دی‌ماه ۱۴۰۴، کارکرد بازارهای کالایی در زنجیره پالایش بیش از هر عامل دیگری تحت تأثیر کفایت یا کمبود عرضه قرار داشته است. عدم عرضه میعانات گازی، کسری ساختاری عرضه در وکیوم باتوم، روغن پایه و واکس‌ها، و بروز رقابت‌های قیمتی گسترده، همگی گواه آن است که فشار تقاضا در شرایط محدودیت عرضه به سرعت به نوسانات قیمتی منتقل می‌شود. از این رو، یافته‌های گزارش بر ضرورت بازنگری در برنامه‌ریزی عرضه، افزایش هماهنگی میان تولیدکنندگان و تقویت نقش بورس‌ها در تنظیم پایدار بازار تأکید دارد؛ امری که می‌تواند در کوتاه‌مدت به کاهش نوسانات قیمتی و در میان‌مدت به ارتقای شفافیت و کارایی بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی منجر شود.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>